

Motion till riksdagen 2011/12:U302

av **Gunnar Andrén m.fl. (FP)**

Dawit Isaak – en levande tragedi och ett diplomatiskt misslyckande för Sverige och EU

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak som sitter fängslad i Eritrea sedan mer än tio år men inte är anklagad, än mindre dömd, för något angivet brott.

Motivering

Den 23 september 2011 var en sorgens dag. Den dagen hade den svenske journalisten och medborgaren Dawit Isaak, född den 27 oktober 1964 och bosatt i Göteborg tillsammans med hustru och barn, suttit fängslad i tio år, gripen i Eritreas huvudstad Asmara, icke anklagad, icke dömd.

Dawit Isaaks öde är framför allt en mänsklig tragedi: En familjefar har av politiska skäl skilts från sin familj, inte minst sina barn, under tio år. Detta brott mot mänskliga rättigheter, mot anständighet och känsla för livets värde, kommer för alltid att präglade bilden av den och de som grep honom.

De må ha sina personliga skäl.

Men rent mänskligt visar de framför allt att de har ett hjärta av sten.

Det har nu gått över 3 650 dagar sedan Dawit Isaak fängslades.

Dawit Isaak sitter fängslad utan rättegång. I skuggan av terrorattackerna i USA den 11 september 2001 passade Eritreas president Isaias Afwerki på att sätta stopp för all kritik av det nyligen befriade landets ledning. Den oberoende pressen stängdes, politiker, statstjänstemän och minst elva journalister fängslades utan rättegång, bland dem den eritreanske och svenske medborgaren Dawit Isaak.

Fel! Okänt namn på

Isaak var delägare till tidningen Setit där han också arbetade. Arresteringsvågen började den 18 september och Dawit Isaak fängslades fem dagar senare.

Dawit Isaak är den ende svensk som av Amnesty International har utsetts till samvetsfånge. Han är också den ende EU-medborgare som sitter fängslad blott för sina åsikters skull.

Skam för den regim som är så rädd för sanningen att den inte tål öppen debatt, ingen insyn, ingen medmänsklighet.

Brotten mot de mänskliga rättigheterna har sedan 2001 accelererat i Eritrea. I en rapport från Amnesty International, "You Have No Right to Ask", i juni 2004, kritiserar de omfattande brotten mot mänskliga rättigheter i landet. Rättssystemet är – med vanliga krav på rättssäkerhet – lika godtyckligt som obefintligt, fängelseförhållandena är fruktansvärda.

Enligt ett reportage i Dagens Nyheter den 7 april 2010 lever Dawit Isaak som fånge nr 36 i ett ödsligt beläget fängelse, kedjad under jord. Cellerna uppges vara fuktiga, överfulla och hälsovådliga. Fångarna har dålig tillgång till vatten och svälter.

Det viktigaste i den sällsynta rapporten i Dagens Nyheter, låt vara en extremt klen tröst, kan ändå sägas vara att från trovärdiga källor bekräftades att Dawit Isaak vid den punkten ännu var vid liv. Än senare – under sensommaren 2010 – har en framstående företrädare för eritreanska regimen gjort gällande att Dawit Isaak inte någonsin kan påräkna rättegång eftersom han av regimen tillsammans med andra fångar påstås utgöra ett hot mot nationen Eritreas existens.

Någon tillstymmelse till bevis har dock ej framlagts av Eritrea för att styrka denna muntliga anklagelse.

Dessvärre finns i skrivande stund inte ens full vetskap om Dawit Isaak lever eller ej.

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter i Afrika har i åtskilliga fall fällt Eritrea för brott mot mänskliga rättigheter. Våren 2004 beslutade Afrikanska kommissionen för mänskliga rättigheter att den eritreanska staten bryter mot flera artiklar i den afrikanska stadgan om mänskliga rättigheter. Den krävde därför att journalisterna skulle frigges, dessutom att de skulle kompenseras ekonomiskt.

Massarresteringar av journalister har ägt rum inte bara i september 2001, utan även i november 2006 och i februari 2009. Enligt Reportrar utan gränser sitter 30 journalister i fängelse. Eritrea befinner sig därmed i nivå – från botten betraktat – med Kina och Iran.

I ett världsindex över pressfriheten från 2007 rankas Eritrea som det värsta landet i världen för reportrar att verka i.

Den svenske medborgaren Kifleyesus Ogbacristos avled i eritreanskt fängelse i januari 2005 efter tre års väntan på rättegång. Också fyra av de 2001 gripna journalisterna har enligt Reportrar utan gränser avlidit. Sommaren 2009 kom uppgifter av trovärdigt slag om att hela nio av de elva politiker som fängslades i september 2001 inte längre är i livet. Dödsorsaken tycks i flertalet fall vara brist på läkarvård, vanvård eller tortyr.

Fel! Okänt namn på

Företrädare för Utrikesdepartementet har inte vid något enda tillfälle tillåtit besöka Dawit Isaak.

Att vi är synnerligen oroade Dawit Isaaks välbefinnande ligger i öppen dager. Att någon officiell företrädare för Sverige – och inte heller någon i hans familj – har tillåtit kontakta, än mindre besöka, Dawit Isaak under dessa tio år, är plågsamt intill outhärdlighet. Den enda kontakt som över huvud taget förekommit är något telefonsamtal vid den oväntade tillfälliga tvådagarsfrigivningen för nu fem år sedan.

Det enda humana och rättvisa som kan göras är att Eritreas regering beslutar att släppa Dawit Isaak fri omedelbart och låta honom, om han så vill, vilket är sannolikt, återförenas med sin familj, hustru och nu tio år äldre barn.

Även eritreanska barn, om det nu är som så att Eritrea gör gällande att Dawit Isaak endast är eritreansk medborgare, har oavvislig rätt till sina föräldrar. Ingen regim äger rätten att skilja barnen från all kontakt med föräldrarna. Det gäller även Dawit Isaaks barn.

Redan under mandatperioden 2002–2006 menade många av oss att Sveriges tysta diplomati dessvärre var resultatlös. Även under mandatperioden 2006–2010 har mer av samma politik utåt visat sig verkningslös.

Vi noterar dock med stor tacksamhet och uppskattning att statsminister Fredrik Reinfeldt och utrikesminister Carl Bild vid FN:s generalförsamlingsmöte i mitten av september 2011 försökte få till ett möte med Eritreas president Isaias Afwerki, något denne inte bara avböjde utan också värjde sig emot.

Det tyder dessvärre på att president Afwerki är rädd för att möta företrädare för demokratier och företrädare för dessa med annan syn på mänskliga rättigheter än han själv företräder. I detta avseende är det bara synd om president Isaias Afwerki: Han skadar inte bara de människor han håller fängslade utan rättgång utan också hela sitt land som han väljer att chikanera inför en hel värld och försvarar för dess medborgare att röna respekt utomlands.

Vad göra i detta läge?

Det är uppenbarligen dags att komplettera diplomatiska kontakter – som måste förekomma – med vad som bör benämnas smart diplomacy.

I första hand måste Sverige nu arbeta genom Europeiska unionen i kontakter med Afrikanska motsvarigheten, Afrikanska unionen, för att öka både påtryckningarna och kontaktvägarna med Eritrea.

Därtill måste vi gripa tillfället att samarbeta intensivt med Norge som avser att öppna en permanent mission – oklart på vilken diplomatisk nivå – i Asmera.

Frågan är om påtryckningarna skall ske genom indraget bistånd eller villkorat sådant – att ha en bestämd principiell uppfattning kan vara vanskligt när kontakterna gäller en regim med så svårförutsägbart reaktionsmönster som den eritreanska.

Indraget bistånd från Europeiska unionen till Eritrea kan dock inte avfärdas; Sverige måste inom EU-organisationen ständigt påtala att bistånd inte är ovillkorligt utan måste mötas med respekt för mänskliga rättigheter. Att Sverige skurit ned sitt bistånd till Eritrea från cirka 75 miljoner kronor per år till

Fel! Okänt namn på

ungefär 4 finns det i Sveriges riksdag stor uppslutning kring mot bakgrund av den skändliga behandlingen av en svensk medborgare i Eritrea.

Också andra påtryckningar i form av frågor i alla forum där Sverige eller EU möter Eritrea måste användas. Sanktioner i form av reseförbud som riktas mot eritreanska regerings- och myndighetsföreträdare behöver nyttjas, liksom strategiska hinder mot handel som gynnar regimen i Asmera.

Däremot finns ingen anledning att motsätta sig humanitärt bistånd som går direkt till fattiga individer, låt vara att det ligger i farans riktning att den politiskt isolerade regimen i första hand söker gynna sig själv vad gäller allt bistånd utifrån.

Men om inte Europeiska unionen och Sveriges regering byter strategi kommer Eritrea att dra fallet Dawit Isaak i långbänk.

Utrikesdepartementet bör därför utarbeta en strategi så att Sverige i alla forum där Eritrea finns med – EU, WTO, Världsbanken eller FN och dess organ – konfronterar Eritreas företrädare med Dawit Isaaks fall.

Inreseförbud för regeringsrepresentanter och nej som svar på visumansökningar för att resa till EU-länder är smärtsamma åtgärder för varje land som vill vara med i det internationella samarbetet. Att låsa utländska tillgångar, t.ex. bankkonton, som tillhör eritreanska makthavare och myndigheter är andra effektiva påtryckningsmetoder.

Eftersom det därtill är bekant – vilket påtalats i flera år innan det blev mer bekant och rent av en nyhet i svenska medier denna höst – att eritreanska medborgare i exil tvingas betala 2 procent av sin inkomst till hemlandet, bör denna sak granskas och utvärderas av svenska myndigheter liksom banker. Påtryckningen från eritreanskt håll, om man inte betalar, att det finns risk att anhöriga i Eritrea råkar illa ut, borde vara en stark signal till alla exileritraner att motsätta sig denna ”beskattning”. Denna avgift är att likna vid statsterrorism, och ingen demokrati kan förfara så.

Att förhindra denna överföring av pengar till Eritrea – ett slags beskattning som saknar laglig grund – är angeläget inte bara så länge Dawit Isaak hålls fängslad utan fram till dess Eritrea slutar att förfölja egna medborgare i t.ex. vårt land.

Det som kan synas vara en liten summa pengar för oss, kan vara en betydelsefull inkomstkälla för regeringen i Asmera.

Den 7 januari 2009 antog Europaparlamentet glädjande nog en resolution som kräver Dawit Isaaks frigivning. Det är viktigt att Europeiska unionen – och inte minst EU-kommissionen – följer upp denna resolution för att befärja mänskliga rättigheter i Eritrea och för att få Dawit Isaak och andra fångar frisläppta.

För EU:s del är det dags att överväga att helt stoppa biståndet till staten Eritrea, än mindre att ökat det utan klara motprestationer på de mänskliga rättigheternas område.

För åren 2008–2013 har Eritrea och EU enats om ett nytt biståndsavtal. Summan ökade från 97 miljoner euro till 122 miljoner euro, en ökning med 24 procent.

Denna överenskommelse sänder helt fel signal till Eritreas ledarskap.

Fel! Okänt namn på

Den svenska regeringen bör verka för att EU stoppar allt icke-humanitärt bistånd till Eritrea. Det finns ingen anledning att EU ska prioritera att stödja regimen i ett land som håller en EU-medborgare fängslad utan rättegång och totalt saknar ambition att påbörja demokratiska reformer.

Däremot är det viktigt att det humanitära bistånd som går direkt till eritreaner i nöd kan fortsätta.

Diktaturer hatar strålkastare, de älskar mörkläggnings för att där utföra sina illdåd.

Eritreas president skall inte få begå omfattande övergrepp på eritreaners mänskliga rättigheter i tysthet.

Stockholm den 5 oktober 2011

Gunnar Andrén (FP)

Maria Lundqvist-Brömster (FP)

Liselott Hagberg (FP)

Karin Granbom Ellison (FP)

Anna SteeleKarlström (FP)

Tina Acketoft (FP)

Barbro Westerholm (FP)